

UNITAT TEMÀTICA N° 1

1. Títol i autoria

Victoria Tur-Viñes
Universitat d'Alacant

Javier Marzal Felici
Universitat Jaume I de Castelló

2. Durada del vídeo

7 minuts i 15 segons.

3. Contingut del vídeo

El vídeo introdueix l'espectador al concepte d'Alfabetització Mediàtica i les seves implicacions derivades. Consta l'ús creixent dels mitjans digitals i la necessitat d'assegurar una ciutadania competent. Es revisen les principals motivacions que fan necessària l'Alfabetització Mediàtica, entre ells conèixer els drets i les obligacions derivats de l'ús de mitjans digitals, la gestió eficaç del temps, el cultiu de la mirada crítica i la prevenció davant de fenòmens com les *fake news*, el *phishing*, l'assetjament, la manipulació, el *sexting* o addiccions digitals. També es recull el marc legal que empara i promou l'Alfabetització Mediàtica per assegurar una ciutadania crítica i competent.

4. Objectius de la Unitat Temàtica

- Definir el concepte d'alfabetització mediàtica.
- Apreciar els avantatges i les conseqüències que comporta una societat alfabetitzada.
- Identificar la varietat de públics afectats.
- Descobrir la complexitat del fenomen i els diferents plans d'actuació possibles.

5. Activitats d'aula

- Debat a l'aula al voltant de la dicotomia de drets i obligacions de l'usuari quan navega, crea perfils o comparteix continguts.
- Sol·licitar testimonis a l'alumnat relatius a l'ús, les experiències i les estratègies buscant informació i la seva relació amb l'ús del temps. Introducció a les cerques avançades amb operadors booleans.
- Valorar la rellevància i la naturalesa de les 20 primeres referències que serveix el cercador de qualsevol explorador a internet després d'una consulta. Identificar enllaços patrocinats i tipus de fonts, la seva actualització / desactualització i reflexionar sobre l'ordenació d'aquestes referències.
- Explorar els mecanismes de control parental i filtratge de continguts dels navegadors d'Internet. Debatre els avantatges i els inconvenients.
- L'assetjament digital. Quina és la diferència entre una broma i un cas d'assetjament? Explorar els materials de stopbullying.gov i intercanviar experiències. Consensuar un protocol d'actuació a l'aula davant d'un cas hipotètic.

6. Recursos addicionals

- UNESCO. Alfabetización Mediática e Informativa. <https://www.unesco.org/es/media-information-literacy>. Informació, vídeos, events, desafiaments i legislació.
- ONU. Alfabetización mediática e informativa en la era de la incertidumbre. <https://www.un.org/es/cr%C3%B3nica-onu/alfabetizaci%C3%B3n-medi%C3%A1tica-e-informativa-en-la-era-de-la-incertidumbre>. Cròniques d'Alts Funcionaris de Nacions Unides sobre el tema.
- The Conversation. Alfabetización cultural en la era digital <https://theconversation.com/alfabetizacion-cultural-en-la-era-digital-197759>. Resum divulgatiu dels problemes subjacents en aquest fenomen.
- BBVA. Aprendemos juntos. La alfabetización mediática, Esther Wojcicki. [https://www.youtube.com/watch?v=8h2INPoPA7A&ab_channel=AprendemosJun-](https://www.youtube.com/watch?v=8h2INPoPA7A&ab_channel=AprendemosJuntos2030)

tos2030 [Vídeo] S'aborda la perspectiva del creador com a contribuïdor, no només consumidor de mitjans i la importància d'incloure l'alfabetització mediàtica al currículum escolar. S'entrevista a Esther Wojcicki, periodista i professora a Palo Alto High School (Califòrnia, EUA) durant més de 30 anys, considerada pionera mundial en l'estudi de l'alfabetització mediàtica aplicada a l'educació. Des del 1984 dirigeix el programa més important d'educació mediàtica dels Estats Units.

Gaptain Cultura de ciberseguritat i alfabetització digital per a la ciutadania. <https://gaptain.com/blog/alfabetizacion-mediatica-que-es-y-porque-introducir-la-en-el-aula/> Diferents recursos útils per treballar amb l'alumnat.

7. Referències seleccionades

- Aguaded, I., Marín-Gutiérrez, I., & Caldeiro-Pedreira, M.C. (2018). Desarrollo de la competencia mediática en el contexto iberoamericano. *Revista Letral*, 20, 156-182. <https://revistaseug.ugr.es/index.php/letral/article/view/7814> (DOI invàlid). Consultada el 21/02/2023.
- Ballesteros, J.C., Calderón, D., Kuric, S., Megías, I., & Sanmartín, A. (2020). Barómetro jóvenes y expectativa tecnológica 2020. *Fad: Centro Reina Sofía sobre adolescencia y juventud*. <https://doi.org/10.5281/zenodo.3925642>. Consultada el 21/02/2023.
- González-Fernández, N., Ramírez-García, A., & Salcines-Taliedo, I. (2018). Competencia mediática y necesidades de alfabetización audiovisual de docentes y familias españolas. *Educación XX1*, 21(2). <https://doi.org/10.5944/educxx1.16384>. Consultada el 21/02/2023.
- Grizzle, Alton, Wilson, Carolyn, Tuazon, Ramón, Cheung, C. K., Lau, Jesús, Fischer, Rachel, Gordon, Dorothy, Akyempong, Kwame, Singh, Jagtar, Carr, Paul R., Stewart, Kristine, Tayie, Samy, Suraj, Olunifesi, Jaakkola, Maarit, Thésée, Gina, Gu, Curmira, Menyeng, Andzongo, Pascal, Blaise, Fama, Zibi and Alain, Paul (2021). Media and information literate citizens: think critically, click wisely!. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000377068.locale=en>. Consultada el 21/02/2023.
- Herrero-Curiel, E., & La-Rosa, L. (2022). Los estudiantes de secundaria y la alfabetización mediática en la era de la desinformación. *Comunicar*, 73, 95-106. <https://doi.org/10.3916/C73-2022-08>. Consultada el 21/02/2023.
- Ley 13/2022, de 7 de julio, General de Comunicación Audiovisual. Publicado en: «BOE» núm. 163, de 08/07/2022. Artículo 10. <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2022-11311> Consultada el 21/02/2023.
- Marzal-Felici, J. (2021). Propuestas para el estudio de las imágenes en la era de la posverdad. *Profesional de la Información*, 30(2). <https://doi.org/10.3145/epi.2021.mar.01>. Consultada el 21/02/2023.
- Mesquita-Romero, W., Fernández-Morante, C., & Cebreiro-López, B. (2022). Alfabetización mediática crítica para mejorar la competencia del alumnado. *Comunicar*, 70, 47-57. <https://doi.org/10.3916/C70-2022-04>. Consultada el 21/02/2023.
- ONTSI (Ed.) (2021). Usos y actitudes de consumo de contenidos digitales en España. Observatorio Nacional de Tecnología y Sociedad. <https://bit.ly/3IRdQFr>. Consultada el 21/02/2023.
- PISA in Focus (Ed.) (2021). ¿Están preparados los jóvenes de 15 años para enfrentarse a las noticias falsas y a la desinformación? Ministerio de Educación y Formación Profesional. <https://bit.ly/3GxGjrb>. Consultada el 21/02/2023.

8. Fitxa tècnica del vídeo

Direcció de projecte: Javier Marzal Felici i Marta Martín Núñez

Producció: Roberto Arnau

Direcció d'art: Daniel Zomeño

Guió i realització: Victoria Tur-Viñes i Javier Marzal Felici

Presentadors: Natalia Crespo i Diego Vidales

Direcció de fotografia: Juan Plasencia García

Edició i postproducció: Jordi Montañana

Grafisme i efectes de postproducció: Adam Brenes

Ayudants de postproducció: Almudena Haro, Javier Marín i Leire Azkunaga

Equips audiovisuals i plató: Laboratori de Ciències de la Comunicació

Revisió lingüística: Servei de Llengües i Terminologia UJI

Banc d'imatges: Artgrid, Freepik, IAB Spain, Google, Tik Tok, Twitter, WhatsApp, Instagram, Facebook, Telegram, TV Fredega, Boletín Oficial del Estado, Change.org, El País, El Independiente, Atresmedia, La Marina Plaza

Música: "Can you make it" Out of Flux

Amb la col·laboració de: Universitat de València, Universitat Jaume I, Universitat d'Alacant, Universitat Miguel Hernández d'Elx, Universitat Politècnica de València, Universidad Cardenal Herrera-CEU, À Punt Mèdia, CEFIRE Artístic-expressiu de la Conselleria d'Educació de la Generalitat Valenciana

Una producció de: Consell de l'Audiovisual de la Comunitat Valenciana

Amb el suport de: Cátedra RTVE-UJI "Cultura Audiovisual y Alfabetización Mediática"